

Enflasyon ve mevduat faiz oranlarıyla, döviz kurları düşüyor...

EKONOMİDE İYİLEŞME Mİ?

Yeni yılın ilk günlerinden başlayarak, mevduat faiz oranları da pekçok banka tarafından aşamalı olarak düşürülmeye başlandı...

1988 Aralık ayında yapılan çeşitli zamların endeksleri yansıtılmayışı nedeniyle, yılsonu enflasyon oranı % 90'ın oldukça altında gerçekleşmiş oldu.

Yeni yılın ilk günlerinden başlayarak, mevduat faiz oranları da pekçok banka tarafından aşamalı olarak düşürülmeye başlandı.

Ocak ayının ikinci yarısından sonra, döviz ve efektiflerde de

beklenenden daha hızlı bir şekilde düşmeler gözlemlendi.

Şimdi, kredi faiz oranlarında aşağıya çekme operasyonu bekleniyor.

Bazı sanayi ve ticaret odaları, öğretim görevlileri ve ekonomistlerin basında ve görsel yayında yer alan görüş ve düşünceleri, 1989 yılının "Beklentiler yılı" olacağı şeklinde... Enflasyonun 1989 sonunda yüzde 65'e düşürülebilmesinin "Başarı" olacağı selektif kredilere ve gerçek sanayicilere kredi verilmesi, bankalarda yoğunlaşan yüksek maliyetli mevduatın bu yöne kanalizasyonu gerektiği ileri sürülüyor.

Yıllık yüzde 87.5'e ulaşan enflasyon nedeniyle, bankacılık çevrelerinde mevduata "reel faiz" verilmesi gereği tartışılmakta. Yılın ilk çeyreğinde enflasyon-

Yaman Töriner

Ali Coşkun

daki gerilemenin tizlaca önemli olmayacağı ve yüzde 60'a kadar inebileceği görüşüyle, mevduat faizlerinin de bu doğrultuda düşürülmesi gerektiği görüşü yoğunluğunda.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), 1988'in 11 aylık döneminde 274 anonim şirkete 908 Milyar 945 Milyon lira tutarında menkul değer ihraç izni verildiğini açıkladı. Geçen yıl-

Devam 11. Sayfada

Başbakan Özal:

"Kalkınmanın bedeline hep birlikte katlanacağız"

KAĞIT VE RESMİ GAZETEYE ZAM

SEKÂ grevinin anlaşılması sonucundan sonra, çalışanlara yapılan yüzde 120'ye ulaşan ücret zamları, kağıt fiyatlarına yansdı. Hemen sonra, Resmi Gazete'nin yıllık abone bedeli 45 bin liradan 125 bin liraya yükseltildi. Böylece, örneğin yıllık bin adet aboneli bulunan herhangi bir kuruluşun 45 milyon liralık abone gideri de bir anda 80 milyon lira artmış oldu.

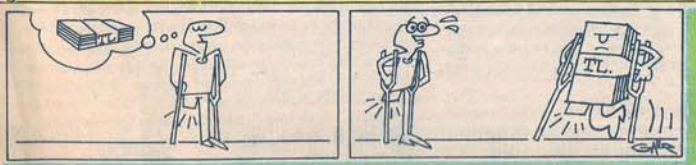
YEREL YÖNETİMLER VE DENETİMİ

Haberi 11. Sayfada

ÇİZGİ

Ali Galip ALTUNÇUL

GEÇİCİ VERGİ UYGULAMASI

Geçen yılki beyanlara isabet eden verginin on ikide birinin ödemesi yolundaki sistem Gelir Vergisi mükellefleri için 2 ay, Kurumlar Vergisi mükellefleri için 3 ay süreyle uygulamada kalacak.

Maliye ve Gümrük Bakanlığının geçici vergi uygulamasına açıklık getirecek bir dizi tebliğin çalışmalarını tamamladığı ve tebliğlerin önümüzdeki günlerde Resmi Gazete'de yayımlanacağı bildirildi.

Gelir Vergisi mükelleflerinin 2 ay, Kurumlar Vergisi mükelleflerinin de 3 ay süreyle izleyecekleri ödeme biçimi ise şöyle olacak:

Gelir Vergisi- Gelir Vergisi mükellefleri ocak ve şubat aylarında 1988 mart ayında verdikleri Gelir Vergisi beyannamelerinde yer alan "mesleki ve ticari kazanç"tan doğan vergilerini hesaplayacaklar. Bu miktarın on ikide birini 25 ocak akşamına kadar KDV beyannameleri ile birlikte vergi dairelerine yatacaklar. Örneğin 1988'de 5 milyon lira Gelir Vergisi ödeyen bir mükellefin toplam vergi yükünün 1

milyon 200 bin lirası mesleki ve ticari kazançtan kaynaklanıyorsa, 25 ocak akşamına kadar yatırması gereken "geçici vergi" miktarı 100 bin lira olacak. Söz konusu mükellef diğer kazançlarından doğan vergi yükünü "geçici vergi" sini hesaplarken dikkate almayacak. Mükellefler, geçici vergi rakamını KDV beyannamelerinde eskiden "dahili tevkifat" miktarının yer aldığı 69. sütuna yazacaklar.

1988 yılında beyan ettikleri gelir düzeyi aşam standardı göstergesinin altında olan mükellefler, "geçici vergi" hesaplarını yaparlarken bu göstergeleri esas alacaklar. Yani birinci sınıf tüccarlar 2 milyon 800 bin lira, ikinci sınıf tüccarlar ise 1 milyon 575 bin liralık yaşam göstergelerine göre ödenecek vergiyi hesaplayıp bunun on ikide birini "geçici vergi" olarak vergi dairelerine yatacaklar. 1988 yılında işe yeni başlayan mükellefler ise yaşam standardı göstergelerine isabet eden vergi yükünün yarısını hesaplayıp

Devam 4. Sayfada

KREDİLER YÜKSEK KURULU TOPLANDI

Her yıl periyodik olarak toplanan Krediler Yüksek Kurulu bu yıl 18.1.1989'da Halkbank Genel Müdürlüğü binasında çalışmalarına başladı.

Fotoğrafta, geçen yıl yapılan çalışmalardan bir görüntü yer almaktadır.

HALKÇEK UYGULAMAYA GİRİYOR

Çek yasağı bulunanlar, imza atamayanlar, reşit olmayanlar ve müşterek hesap sahipleri ile banka çalışanları dışında her müşteri bu çeklerden yararlanabilecek.

Çağdaş bankacılık anlayışıyla, nakit para taşımak zorunluluğunu ortadan kaldıran, her yapıta belirli limitte Halkbank'ın ödeme garantisinde olan HALKÇEK, akın tarihte uygulamaya konuluyor.

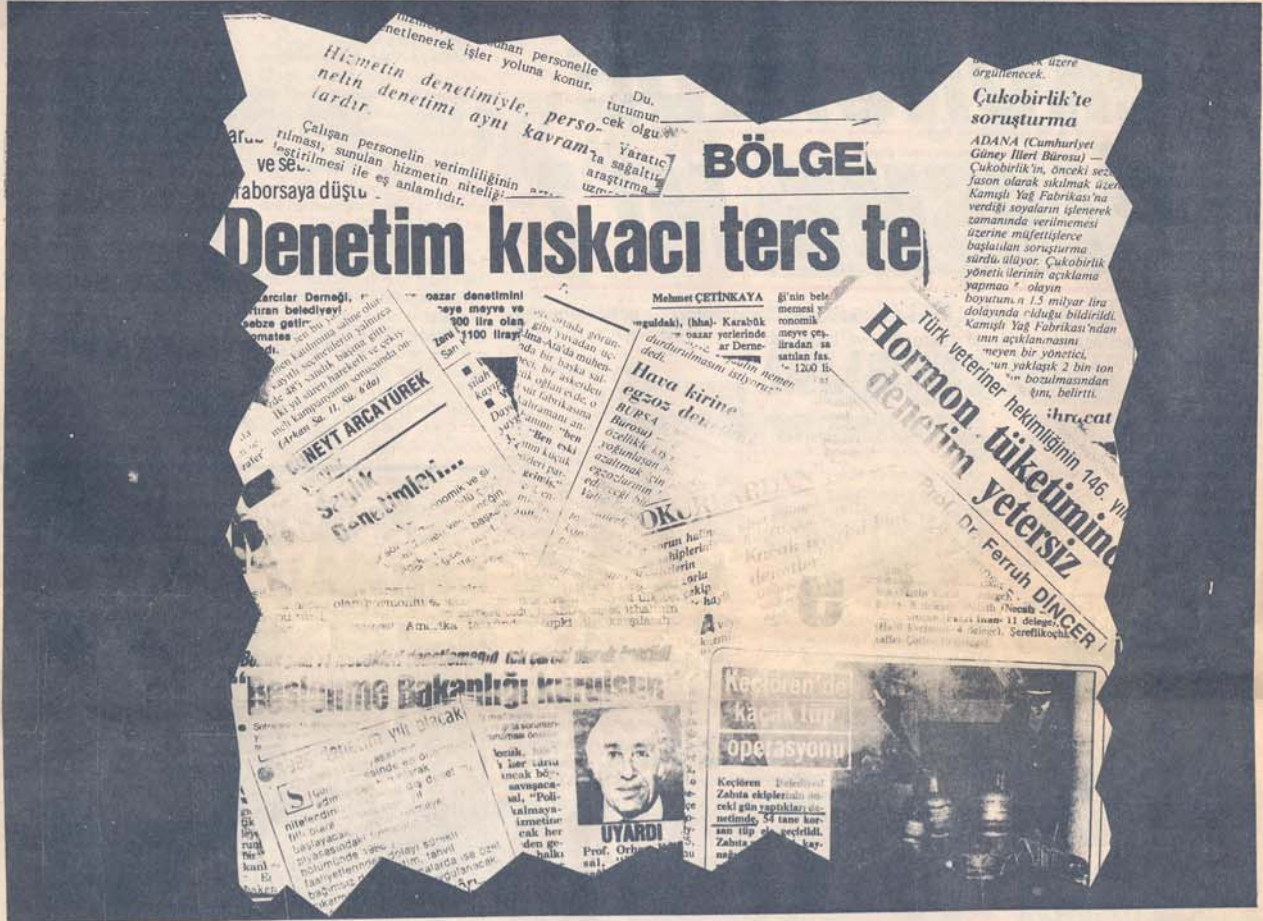
Çek yasağı bulunanlar, imza atamayanlar, reşit olmayanlar ve müşterek hesap sahipleri ile Banka çalışanları dışında, bazı koşullar altında her müşteri bu çeklerden yararlanabilecek. An-

cak, müşteri ve Banka açısından bazı riskler doğabileceğinden, HALKÇEK'i kullanılabilmek için müşteriye bir sözleşme imzalanacak ve ayrıca taahhütname alınacak. Keşidecinin çeki üçüncü kişilerce bankaya ibraz edildiğinde, karşılıksız kalan tutar olursa, durum keşideciye iletilecek ve borçlu cari hesaplarında izlenecek bu kısımlara kredi işlemlerinde olduğu şekilde faiz, fon ve vergi uygulanarak, devre sonlarında tahsil edilecek.

Denetim, Yararlı Bir Zorunluluktur...

ÇÜNKÜ

KONUK YAZAR

DENETİMİN AMAÇLARI

Musa ÖZTEMİR
Sayıştay Uzman Deneticisi

Denetim sadece yasal bir zorunluluk değil, sosyo-ekonomik ihtiyaçların yarattığı bir gerekliliktir. Hiçbir kurum tek başına iyi yada kötü değildir. Esas olan o kurumun yöneldiği amaç ve ifa ettiği fonksiyondur. Denetim fikri ve denetim organları da bu açıdan değerlendirilmelidir. Demokrasi iktidar aygıtını elinde tutanların yani egemenlerin denetlenmesi ihtiyacından doğmuştur ve giderek halkın parlamentoyu, parlamentonun hükümeti denetlemesi biçiminde kurumsallaşmıştır. Çağımızda denetimin başlıca amaçlarına bir göz atığımızda sorunun ne denli önemli ve ciddi boyutlara ulaştığı daha iyi anlaşılacaktır.

Demokrasilerde kalkınma yükünün kimlerin omuzlarında kalacağını saptanması, halktan toplanan paraların harcanması sadece siyasal iktidarların tercihine bırakılmaz. Kamu gelir, gider ve mallarının üretim dağıtım ve kullanımının de-

netlenmesi kadar siyasal iktidarın karar ve uygulamalarının kamuoyunun da katılımıyla irdelenmesi gerekir.

Planlı kalkınmayı benimseyen ülkelerde ekonominin bir bütün olarak denetlenmesine duyulan gereksinim çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Bunların en önemlisi ülkenin mevcut olanak ve kaynaklarını sağlıklı şekilde saptamak, envanterini çıkarmak ve bunun yeniden dağılımına ışık tutmaktır. Denetim sonucu elde edilen veriler toplumsal gereksinimler arasında seçimler yapmak ve gereksinimlerle olanakları denkleştirmek için kullanılan en önemli kaynaktır. Kalkınma planlarının, programların ve bütçelerin hazırlanmasıyla denetim sonuçları somut ürünlere dönüşür. Ekonominin denetiminin bir başka amacı da ülkenin bağımsızlığı büyük ölçüde mali ve ekonomik güçlüklerine bağlıdır. Uluslararası ekonomik ve mali ilişkiler gittikçe yoğunlaşan ve taraflara bazı hak ve yükümlülükler getiren netlemler taşımaktadır. Ekonomik ve mali yetersizlik nedeniyle, başka ülkelere aşırı borç alan ülke kaynaklarını ve olanaklarını rasyonel biçimde kullanamamakta, taahhütlerde borç veren ülkenin ekonomik denetimine girme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. Buna engel olabilmeyen yolu siyasal iktidarların olası keyfiliklerini önleyecek gerçekçi, ulusal planlamayı yaşama geçirmek ve etkin-demokratik bir denetim sistemi kurmaktır. Denetimi gerekli kılan bir diğer neden ülkenin maliye, para ve kredi rejimini sağlam esaslarla kavuşturmasıdır. Bu amaca, maliye politikasının en etkevi aracı olan bütçelerin ve banka sisteminin denetimiyle ulaşılmaktadır.

Yasalara uymayı sağlamak denetimin bir başka amacıdır. Hukuk devletinin yaşama geçirilmesi yazılı hukuk kurullarına aykırı davranışların saptanması, sorumluluk üstlenmiş ku-

rum ve kişilerin yanlış işlemlerinin önlenmesiyle gerçekleşir. Bütçe uygulamalarının yasalara uygunluğunu sağlamak, yasa dışı işlemlerde sorumluluğu saptamak denetim olanaklarıdır. Denetimin amaçlarından beşincisi idarenin verimliliğini artırmaktır. Verilen ödenek ve sağlanan olanaklar ile öngörülen hizmet arasındaki uyumun düzeyini saptamak, zaman ve işgücünün kullanımını ölçmek için denetim gereklidir. Bir başka anlamıyla, idarenin yeniden örgütlenmesinin (idari reformun) nesnel tabanının en önemli kaynağı denetim sonuçlarıdır. Denetimin amaçlarından altıncısı da kamuoyunun ve kişilerin bilgilendirilmesidir. Plan, program ve bütçe arasındaki uyum ve uyumsuzlukların kamuoyunun bilgisine ve eleştirisine sunulması kamu gelirlerinin kamu yönetimine nasıl kullanıldığını somut belgelere bağlanması denetim sonuçlarının açıklanmasıyla olanaklıdır. Ülkenin kaynaklarının değerlendirilmesi yol ve yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak, kamuoyu ve kişilerin istemlerine nicel ve nitel boyutlar kazandıracak onların yurttaşlık hak ve ödevlerine daha bilinçli sahip olmalarını sağlayacaktır.

SONUÇ

Denetim hakkının demokratikleşmesi kamuoyunun parti, sendika, dernek, kooperatif gibi örgütler aracılığıyla ülkenin yazgısında söz ve karar sahibi olmasıyla gerçekleşir. Denetimin içerdiği demokratikleşme ise denetim organlarının yukarıda sayılan denetim amaçlarına en üst düzeyde ulaşmasıyla mümkündür. Denetim sorununun toplumun tüm sosyal güc ve katmanları arasında tartışılması sağlamak için bilimsel araştırmalar yapmak, toplantılar düzenlemek, yayın yoluyla bunları kamuoyuna aktarmak için planlı, programlı çalışmaların yapılması gerekir.